

НАПРЯМ 4. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ВИКОНАВСЬКІ АСПЕКТИ ТВОРЧОСТІ Л. М. РЕВУЦЬКОГО

Васюта О. П.

МУЗИЧНЕ ВИКОНАВСТВО НА ЧЕРНІГІВЩИНІ У ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ ХХ СТ./ДО ПРОБЛЕМИ Л. М. РЕВУЦЬКИЙ І ЧЕРНІГІВЩИНА

Актуальність дослідження. Творча спадщина Л. Ревуцького становить потужний пласт українського музикознавства ХХ – початку ХХІ ст. Різні грані музики Л. Ревуцького знайшли своє узагальнення у працях Т. Шеффер, А. Поставної, В. Клима, М. Бялика, Б. Фільц, Н. Герасимової-Персидської і ін. Відомий український музикознавець В. Кузик проводить велику пошукову роботу і аналізує творчість Л. Ревуцького у світлі неупередженої фактології, що дозволяє оцінити творчість композитора в контексті складних реалій ХХ ст. (світові війни, утиски тоталітарної системи тощо) з позицій вченого ХХІ століття [2].

На думку В. Кузик «прилуцький» період (1918-1924 рр.) став «зоряним» у творчості композитора. На цей час припадає лєвова частка композиторського спадку Ревуцького (романси та хори на вірші Т.Шевченка, Л.Українки, О.Олеся, П.Тичини, мішані хори, кантата-поема «Хустина» і ін.). У цьому взаємозв'язку виникає необхідність осмислення проблеми впливу творчої діяльності Л. Ревуцького на становлення і розвиток музичного виконавства (хорового, піаністичного, камерно-інструментального) Чернігівщини першої третини ХХ ст., що є актуальним з точки зору музичної україністики. Музичне виконавство (музичне просвітництво) було органічною складовою сутності композитора. Саме цей аспект творчого спадку Л. Ревуцького не знайшов рельєфного виокремлення в сучасному музикознавстві.

Метою дослідження є узагальнення впливу творчої діяльності Л. Ревуцького на становлення сфери музичного виконавства краю в першій третині ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Музично-виконавська діяльність Л.Ревуцького складає декілька напрямів: концертмейстерство (вокально-хорове), фортепіанне сольне виконавство, викладання музики та організація музично-просвітницьких концертів за участі творчих колективів (хорових, симфонічних, камерних різної форми: дуети, квартети тощо).

Фортепіанне виконавство (сольне) має декілька етапів: іржавецький, прилуцький, київський. «Колискою» піаністичного таланту композитора було домашнє музикування. Завдяки родині Ревуцьких с.Іржавець на початку ХХ ст. стало музичною професійною локацією краю. В оселі Ревуцьких було два роялі. Звучала музика класиків музичного мистецтва. У цьому середовищі формувався піаністичний виконавський досвід Л. Ревуцького. Відомо, що піаністичне мистецтво

Л. Ревуцького формувалося під впливом матері Олександри Дмитрівни, яка володіла професійними основами гри на фортепіано та брата Дмитра (володів колосальним обширом мистецьких умінь). Далі було навчання у прилуцького педагога-піаніста Ю. О. Лякав, київських вчителів, зокрема М. Лисенка. Навчання на фортепіанному відділенні Київського музичного училища ІРМТ (клас С. Короткевича, Г. Ходорковського). Піаністичний репертуар Ревуцького становили твори – Бетховена, Моцарта, Шопена, Рахманінова, Чайковського та ін. На початок ХХ ст. припадає музично-виконавська піаністична сольна і концертмейстерська практика композитора. Л. Ревуцький у Києві акомпонував хорам М. Лисенка, О. Кошиця, а у Прилуках українському хору О. Фарби. У місті його величали не інакше як «Наш рояліст Левко Ревуцький» [2, с. 34]. До публічних виступів окрім класичної спадщини Ревуцький включав власні твори: вальс (В – dur), сонату (h-moll), три прелюдії (op. 4) та ін. Працюючи над власним фортепіанним концертом Ревуцький зауважував: «Вранці грав... Потім і вистукував концерт (es-moll). Маю палке бажання працювати у цьому напрямку» [2, с. 27]. Захворювання рук стало причиною припинення піаністичної кар'єри Л. Ревуцького (чи не наступний приклад після Р. Шумана).

Роль Л. Ревуцького у формуванні національної школи симфонічного виконавства має епохальне значення. Л. Ревуцький з молодих років приділяв особливу увагу власному опануванню симфонічної оркестрової культури. Володів високою технікою оркестрування і вдосконалювався у цій царині впродовж усієї творчої діяльності. У ієрархії естетичних чинників вплив симфонічної музики на формування культури особистості ставив на перше місце. Відомий наступний факт біографії композитора, зафіксований В. Ревуцьким: «Кузен його (Л. Ревуцького) Д. Персидський, оповідав, .. захоплювався симфонічними концертами Козуба в Чернігові, куди він приїздив велосипедом з Києва восени 1907 року...» [3, с. 27]. (Відстань між Києвом і Черніговом близько 150 км.!!!) На початку ХХ ст. у Чернігові відбувалися постійні симфонічні зібрання. Діяло Перше приватне музичне училище К. Сорокіна за програмою ІРМТ. (До речі, прагнучи професійного самовдосконалення І. С. Бах долав до 20 км пішою дорогою від Лüneбурга до Гамбурга, щоб почути там відомих органістів Рейнкенса і Любека). Співпрацюючи з різними диригентами: М. Радзієвським, А. Маргуляном, А. Рудницьким, Е. Вейсенбергом, М. Рахліним, М. Канерштейном, Г. Адлером, В. Кошухарем і ін. Ревуцький сформував національний пласт симфонічного виконавства в Україні ХХ ст. Прагнення до організації симфонічних, камерно-інструментальних зібрань властиве різним етапам творчого життя Л. Ревуцького. Перебуваючи в Прилуках композитор докладав зусиль щодо організації симфонічного оркестру та налагодження музичної освіти, яка вже в київський період утворила окрему власну композиторську і музично-виконавську школу. Музичне виконавство є головною ланкою у формуванні композитора наголошував Л. Ревуцький: «Потрібні прилюдні виконання творів студентів-композиторів, а також

відвідування концертів, спектаклів з партитурами в руках. Римський-Корсаков твердив, що «композиция есть художественная жизнь, и учение должно всеми силами походить на эту жизнь» [1, с. 19].

Висновки. На фоні розгортання хорової справи на Чернігово-Сіверщині у першій третині 20-го ст. у сферах церковного і світського виконавства (діяльність Чернігівського, Борзнянського церковно-співочих товариств; хору Чернігівської духовної семінарії (Г. Зосимович, Г. Верьовка, П. Тичина), 300-сот хорів при парафіях Чернігівської єпархії; діяльності світських хорів під керівництвом П. Добровольського, О. Приходька (Чернігів), Ф. Проценка (Ніжин), Г. Давидовського (с. Мельня); хорових колективів при Чернігівському, Ніжинському, Новгород-Сіверському, Кролевецькому музично-драматичних товариствах тощо – співпраця Л.Ревуцького з Прилуцьким українським хором під керівництвом О. Фарби є певним «водорозділом» в українському музичному житті цієї доби. Як вершина, що височітиме над усіма музичними подіями в Україні ХХ ст. «до того і після того». 1 квітня 1922 року (день виконання Прилуцьким хором поеми-кантати «Хустина» за участі автора) назавжди ввійде «червоною» літерою в історію вітчизняної музики. Музично-виконавська діяльність Л. Ревуцького на Чернігівщині в першій третині 20 ст. має неперехідне значення для формування цілісної картини музичного виконавства в Україні, започаткованих М. Лисенком, М. Леонтовичем, К. Стеценком, О. Кошицем, О. Горєловим (Горілим), Г. Беклемішевим, С. Вільконським і ін.

Музично-виконавською діяльністю Л. Ревуцький підніс вітчизняне музичне мистецтво на новий якісний щабель і впевнено вивів його на етап «європеїзації» (термін Л. Ревуцького), шляхом запровадження загальноприйнятих стандартів світового музично-виховного процесу (системність, послідовність, передбачливість, фаховість).

Список використаних джерел

1. Коломієць А. Пам'ятні записки. Музика. № 1. 2014. С.19.
2. Кузик В. Лев Миколайович Ревуцький. Київ, 2009. 79 с.
3. Ревуцький В. По обр'ю життя. Спогади. Київ, 1998. С.27.

Іволга С. Ф.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЕПІЧНОЇ ДРАМАТУРГІЇ У ТВОРАХ Л. РЕВУЦЬКОГО

Творчість Левка Ревуцького отримала широке висвітлення у вітчизняному та українському музикознавстві. Грунтовні дослідження Н. Горюхіної¹⁰, В. Клини¹¹, Н. Герасимової-Персидської¹², А. Поставної¹³

¹⁰Симфонізм Л. М. Ревуцького. Київ, 1965.

¹¹Л. Ревуцький – композитор-піаніст. Київ, 1972.

¹²Друга симфонія Л. Ревуцького. Київ, 1963.